

Petra Plutnarová: Spanglish
(Oponentský posudek diplomové práce)

Petra Plutnarová si pro svou španělsky psanou diplomovou práci zvolila pozoruhodné, ale nesnadno uchopitelné téma: prozkoumat sociopolitickou situaci Hispánců v USA, charakterizovat jejich sociolingvistickou situaci a zejména popsat jednotlivé varianty jejich španělštiny prostoupené angličtinou a zvané obecně spanglish.

Diplomantka přistoupila ke svému úkolu zodpovědně, s velkou akribií prostudovala dostupné práce tomuto tématu věnované a podala jejich obsahovou charakteristiku, přičemž se snažila zjištěné názory mezi sebou srovnávat a zaujímat k nim vlastní stanovisko.

Práce je přehledně a dobře strukturovaná, svědčí o autorčině zvládnutí zkoumané problematiky a zejména přináší velké množství cenných informací zapojených do širších souvislostí.

Práce má nezbytný obecnělingvistický a terminologický rámec, založený převážně na charakteristikách Františka Čermáka a Johna Lyonse. Jsou tu jasně definované pojmy, s nimiž se v průběhu práce aplikačně pracuje, diplomantka vidí sociolingvistickou problematiku varianty spanglish v celé její složitosti. Vlastním uvažováním dospívá k oprávněně kritickému názoru na přístup USA k bilingvnímu vzdělávání a k jeho praxi.

V části aplikační je podána jednak charakteristika zdrojů španělštiny v různých částech USA, jednak charakteristika fonetických, morfologických, syntaktických a lexikálních aspektů spanglish v různých hispánských komunitách. Ztotožňuje se s popisem kubánské spanglish jako se vzorovou charakteristikou základních rysů spanglish vůbec. Charakteristika morfologie svědčí spíše o tom, že norma příslušných národních variant španělštiny je tu postupně opouštěna ve prospěch anglických modelů. To vede k otázce, do jaké míry používání spanglish souvisí s nedostatečnou znalostí angličtiny; téměř se zdá jako by tu v popředí bylo postupné opouštění španělštiny jako jazyka běžného soukromého dorozumívání a využívání zbytků znalosti španělštiny silně deformovaných majoritní angličtinou.

Můj názor na danou problematiku je, že spanglish především není nejen kodifikovaná varianta, nýbrž ani socializovaný způsob používání španělštiny prostoupené prvky angličtiny ve všech plánech a rovinách. Je to vlastně jakýsi kazuistický soubor empiricky zjišťovaných průniků angličtiny do běžně mluvené španělštiny Hispánců, který má povahu povýtce individuální, souvisí se vzděláním, mírou zvládnutí angličtiny a s okamžitými jazykovými reakcemi jednotlivců. Jestliže jeden uživatel řekne např. „*Me ha traído un bouquet of roses*“, neznamená to, že syntagma *a bouquet of roses* je součástí obecného úzu ve smyslu Coseriovy normy; jiný uživatel řekne třeba *un ramo de flores*, ale naproti tomu zase použije kupříkladu *Me ha traído un cup of coffee* apod. To svědčí o faktu, že tu jde o individuálně rozkolísané používání španělštiny se substandardní sociolingvistickou platností, omezenou na běžnou mluvenou komunikaci. To, že se sporadicky začíná objevovat v literatuře, bych chápal spíše jako snahu zachytit a reflektovat tento způsob používání jazyka jako symptomatický pro určité prostředí, určité situace atd. Proto také podle mého názoru nemá smysl snažit se spanglish kultivovat a prosazovat. Vidím v ní pokleslou podobu zanikající španělštiny u původních Hispánců, kteří svůj rodný jazyk postupně opouštějí (v duchu třígeneračního modelu, o němž diplomantka zajímavě informuje). Mimochodem obdobným procesem zanikání češtiny se v souvislosti s pojmem „smrt jazyků“ zabývá olomoucká hispanistka Lenka Zajícová, když zkoumá residuální češtinu u původně české kolonie v Paraguai. Jinou paralelu můžeme spatřovat v češtině Rómů v Čechách a na Moravě: i zde je patrný třígenerační posun, protože neexistují školy s rómštinou jako vyučovacím jazykem. To vyvolává otázky, proč tomu tak je v době, kdy se klade důraz na demokratické formy společenského života.

Důkladné vědecké zkoumání spanglish by mělo vycházet z korpusů celých komunikátů produkovaných tímž uživatelem jazyka, z jejich srovnání a zobecnění společných rysů. To ovšem přesahuje možnosti jedné odborné práce. Kontext považuji za důležitý, protože pomůže rozpoznat, kdy jde o spanglish, jehož základem je španělština jako mateřský jazyk, a kdy o spanglish, jehož základem je lepší znalost angličtiny než residuální španělštiny. Jinými slovy, kdy jde o prostupování španělských komunikátů angličtinou, a kdy o prostupování anglických komunikátů španělštinou (většinou už deformovanou podle modelů angličtiny). To není v práci rozlišeno.

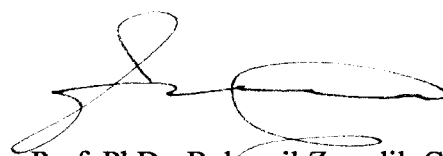
Ještě několik dotazů a poznámek k obhajobě:

1. Setkala se autorka v literatuře s pojmy akulturace a transkulturace?
2. Spanglish je nepochybně hybridní jazykový útvar přechodné povahy a, jak je v práci na jednom místě řečeno, není to jen jazykový, nýbrž i kulturně identifikační fenomén. Do jaké míry vykazuje vlastnosti dialektu? Zná diplomantka pojem sociolekt?
3. Poněkud nevyhraněně je v práci definován pidžin. Opravdu platí, že pidžin = dialekt? (14) Jaký je jeho vztah k tzv. lingua franca na jedné straně a ke kreolštinám na straně druhé?
4. Tvzení, že z hlediska didaktického je spanglish „un estado aislado de pura interlengua“ se mi zdá poněkud nadsazené. Jsem přesvědčen, že ani v povědomí jednotlivých uživatelů spanglish není pevně stanoveno, kterých anglických výrazů se použije ve španělském komunikátu, že je to zcela individuální, arbitrární a nahodilé.
5. Nechápu, jaké superstrátové rysy by mohla spanglish mít, když tu jde „o živé jazyky v kontaktu“ (15-16).
6. Proč je nepřesná formulace „estratificado horizontalmente, es decir, geográfica y socialmente“? (22)
7. V bohaté bibliografii postrádám jména Humberto López Morales a Germán de Granda (v souvislosti s portorickou a dominkánskou variantou španělštiny).
8. V jaké podobě existuje caló v USA? (53)
9. Je pro odlišení jazyka a dialektu jediným možným kritériem kritérium sociopolitické? Dá se tu použít i argumentů lingvistických?
10. Vidí diplomantka při definování pojmu jazyk rozdíl mezi formulací „systém symbolů“ a „systém znaků“?

Práce je napsána pěknou, živou a výrazově bohatou španělštinou s občasnými prohršky proti grafické a někdy i morfologické normě. Je to práce do značné míry kompilační, opřená o formulace a názory různých autorů, nelze však přehlédnout autorčinu snahu zaujímat vlastní stanoviska a v dokumentaci používat i výsledků osobních excerpací. V souhrnném pohledu lze říci, že diplomantka dokázala o rozporném a problematickém fenoménu spanglish pojednat se znalostí věci, s pochopením sociolingvistických pojmů i přístupů, se zvládnutím studijní literatury a že prokázala schopnost teoretického i aplikačního uvažování o jazyce. Za největší přínos práce považuji bohatost informací, které přináší.

Plně doporučuji předloženou diplomovou práci k obhajobě, předběžně ji hodnotím jako výbornou a doporučil bych ji i jako práci rigorózní.

V Praze dne 28. 1. 2007

Prof. PhDr. Bohumil Zavadil, CSc.